

- Předmět logopedie
- patologická stránka komunikačního procesu – narušená komunikační schopnost
- spolupráce: *medicínské obory* (pediatrie, foniatrie, ORL, stomatologie, plastická chirurgie, ortodontie, neurologie, psychiatrie), *psychologie, lingvistika* (fonetika, fonologie), *spec. ped. obory*
- logoped, klinický logoped, logopedický asistent
- Sociální komunikace
- verbální komunikace – mluvená a psaná řeč
- neverbální komunikace – gestika, držení těla, mimika, pohledy očí, proxemika, haptika, tón hlasu, zdočnost atd.
- komunikace činem
- Jazykové roviny v řeči
- gramatická
- lexikální
- zvuková
- pragmatická
- Narušená komunikační schopnost

„Komunikační schopnost jedince je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o jakoukoli rovinu, o verbální i neverbální, mluvenou i grafickou formu komunikace, expresivní i receptivní složku.“

- X fyziologické jevy – znalost ontogeneze řeči !
- Klasifikace NKS
- narušení vývoje řeči (OVR, vývojová dysfázie)
- získaná orgánová nemluvnost (afázie)
- získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)
- narušení zvuku řeči (huhňavost, palatolalie)
- narušení plynulosti řeči (breptavost, koktavost)
- narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie)
- narušení grafické stránky řeči
- symptomatické poruchy řeči

- poruchy hlasu
- kombinované vady a poruchy řeči
- Příčiny vzniku NKS

Časové hledisko:

- prenatální
- perinatální
- postnatální

Lokalizační hledisko:

- genové mutace, vývojové odchylky, orgánová poškození receptorů, poškození centrální části, poškození efektorů, působení nevhodného, nepodnětného prostředí, narušení sociální interakce
- Logopedická intervence
- logopedická prevence
- logopedická diagnostika → diagnóza
- logopedická terapie

V ČR ve třech rezortech:

- MŠMT
- MZ
- MPSV
- Logopedická prevence

primární

- předcházení situacím, které mohou způsobit narušení komunikační schopnosti

sekundární

- zaměřena na určité rizikové skupiny, u nichž se projevuje ohrožení

terciální

- působení na jedince s NKS, aby v důsledku NKS nedocházelo k obtížím v socializaci
- Logopedická diagnostika
- orientační vyšetření

„Má vyšetřovaná osoba NKS nebo ne?“

- základní vyšetření – zjištění konkrétního druhu NKS, určení základní dg

„O jaký druh NKS jde?“

- speciální vyšetření – co nejpřesnější identifikace zjištěné NKS; často vázáno na konziliární vyšetření – logoped, foniatr, otorinolaryngolog, neurolog, psycholog, psychiatr aj.

„Jaký je typ, forma, stupeň a patogeneze NKS, jaké jsou její příp. další zvláštnosti a následky?“

- Model logopedického vyšetření
- navázání kontaktu
- anamnéza (osobní, rodinná)
- vyšetření sluchu (orientační vyšetření sluchu, vyšetření fonemtické diferenciacce)
- vyšetření porozumění řeči (receptivní složky řeči)
- vyšetření řečové produkce (expresivní složky řeči)
- vyšetření motoriky (celkové, JM, oromotoriky)
- vyšetření laterality
- prozkoumání sociálního prostředí
- Logopedická terapie
- vychází z diagnózy

Metody:

- stimulující
- korigující
- reedukující
- Systém vzdělávání
- MŠ logopedická
- ZŠ logopedická
- integrace
- SPC pro žáky s vadami řeči

-
- **TYPY
NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI**
- Klasifikace NKS
- narušení vývoje řeči (OVŘ, vývojová dysfázie)
- získaná orgánová nemluvnost (afázie)
- získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)
- narušení zvuku řeči (huhňavost, palatolalie)
- narušení plynulosti řeči (breptavost, koktavost)
- narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie)
- narušení grafické stránky řeči
- symptomatické poruchy řeči
- poruchy hlasu
- kombinované vady a poruchy řeči
- Opožděný vývoj řeči
- ve třech letech dítě nemluví / mluví méně než ostatní děti
- etiologie:
  - ✓ sluchová vada
  - ✓ porucha intelektu
  - ✓ autismus
  - ✓ vady mluvních orgánů
  - ✓ nepodnětné prostředí, citová deprivace
  - ✓ dědičnost
  - ✓ nevyzrálost nervové soustavy (nedonošenost, LMD)
- Vývojová dysfázie
- porucha centrálního charakteru
- neschopnost / snížená schopnost verbálně komunikovat, i když podmínky pro vytvoření této schopnosti jsou dobré
- postihuje výslovnost, gramatickou strukturu, slovní zásobu

- deficity v oblasti jemné motoriky, grafomotoriky, paměti, pozornosti, emocí, zájmů, motivací
- často SPU
- Afázie
- centrální porucha řeči – orgánové poškození / onemocnění CNS, lokální poškození mozku
- ztráta již nabyté schopnosti komunikovat, narušení psychické, emocionální, volní sféry člověka
- etiologie: nádory, úrazy, CMP, krvácení do mozku, záněty mozku, intoxikace atd.
- X **dětská afázie** – postižení vyvíjejících se schopností mozku
  - ✓ Mutismus
- psychogenně podmíněná ztráta řeči, oněmění
- na podkladě silného psychického traumatu
- (s)elektivní mutismus – ztráta řeči vázána na určitou situaci, prostředí, osobu
- neverbální komunikace může být zachována
- Kóktavost
- nedobrovolné přerušování procesu mluvení
- strach z řeči (až logofobie), poruchy neverbálního (koverbálního) chování – grimasy, tiky, žvýkání, mrkání, motorický neklid, pocení, napětí atd.
- etiologie: dědičnost, orgánové poruchy, neurologický nález, biochemické procesy mozku, ...
- nelze odstranit
- Breptavost
- porucha tempa mluvy – extrémně zrychlené tempo řeči, nesrozumitelná řeč
- opakování, vynechávání slabik, nepřesná artikulace, narušené dýchání, hlasové poruchy, porucha modulačních faktorů, poruchy koverbálního chování
- etiologie: orgánový podklad, dědičnost, vliv prostředí...
- Huhňavost
- patologicky změněná nosovost
- **zvýšená – otevřená h.** (rozštěp patra, proděravění patra...)

- **snížená – zavřená h.** (zduření sliznice v nosní dutině, nosní mandle, polypy, anatomické změny...)
- **smíšená**
- Palatolalie
- vzniká na základě rozštěpu rtu, patra a narušené funkce patrohltanového mechanismu
- otevřená huhňavost, narušená artikulace, koverbální chování
- opožděný vývoj řeči, časté poruchy sluchu, deformace hlasu
- operace rozštěpu – plastická chirurgie → logopedie
- Dyslalie
- neschopnost používat jednotlivé hlásky nebo skupiny hlásek podle norem jazyka
- sigmatismus - sykavky, lambdacismus - L, rotacismus - R, rotacismus bohemicus – Ř
- etiologie: nedostatky ve sluchové percepci, fonemické diferenciaci, poruchy CNS, motorická neobratnost, anomálie mluvních orgánů, nesprávný řečový vzor
- Dysartrie
- porucha dýchání, tvorby hlasu, artikulace, prozodických faktorů řeči (melodie, tempo, rytmus, přízvuk) při organickém poškození CNS
- etiologie: pre-, peri-, postnatální: DMO, encefalitida, meningitida, nádory mozku, CMP, úrazy hlavy, intoxikace...
- Poruchy hlasu
- změna individuální struktury hlasu
- organicky podmíněné – úrazy, obrny, nádory, polypy, hlasivkové uzlíky
- funkční – přemáhání, nesprávné užívání
- psychogenní – hlasové neurózy
- etiologie: porušení inervace svalstva hrtanu, operace, hormonální odchylky, mutační poruchy, vada sluchu...
- Symptomatické poruchy řeči
- symptom jiného, dominantního postižení
- **řeč osob s DMO:** dysartrie, omezený, opožděný vývoj řeči, otevřená huhňavost, narušené koverbální chování, poruchy polykání
- **řeč MR:** opožděný, omezený, narušený vývoj (podle stupně MR): echolálie, dyslalie, huhňavost

- **řeč nevidomých**: dyslalie, huhňavost, verbalizmus, narušené koverbální chování
- Řeč dětí se SPU
- artikulační dyspraxie:
  1. artikulační neobratnost (nejne-, ...)
  2. specifické asimilace (sykavky; tvrdé, měkké hlásky t, d, n, t', d', ň)
- malá slovní zásoba
- nepřesnosti v gramatické stavbě vět
- nepřesnosti v užívání pojmů